

Skjøtselsplan for Geitaneset, Orkland kommune, Trøndelag fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt
naturtype

Solfrid Helene Lien Langmo

Skjøtselsplan for Geitaneset, Orkland kommune, Trøndelag fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo

Publisert: 24.03.2025

Antall sider: 41 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Trøndelag Fylkeskommune

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. 2024. Skjøtselsplan for Geitaneset, Orkland kommune, Trøndelag fylke. Biofokus rapport 2024-128. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: En av gravhaugene i gravfeltet som er ryddet frem fra skogen / Deler av den ene slåtteenga på Geitaneset / Bitterbergknapp ved havet / Forlatt redskap vitner om svunnen tid / Stien utover til Geitaneset. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Biofokus rapport 2024–128

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-435-7

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for Geitaneset i Orkland kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Trøndelag Fylkeskommune. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. I tillegg inkluderer den faglige råd for skjøtsel av tilgrensende kulturmiljø som inkluderer et gravfelt fra jernalderen. Også flere naturtyper knyttet til gammel skog ble registrert i forbindelse med feltarbeidet, og enkelte råd er også inkludert for disse, og i særlig grad de som ligger i direkte tilknytning til registrerte kulturminner. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneier, samt på føringer gitt fra oppdragsgiver i forbindelse med oppstart av oppdraget.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Trøndelag. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene og knyttet til kulturminnene i området.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltninga, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase. I tillegg finnes mer informasjon om skjøtsel av gravrøyser.

Biofokus takker Trøndelag Fylkeskommune ved Hans Marius Johansen for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også grunneier og skjøtselsansvarlig Eva Solstad Legar for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda, 31. desember 2024

Solfrid Helene Lien Langmo

Lykta på Geitaneset med en av slåttemarkene i forgrunnen og utsikten over til Stadsbygd på andre siden av fjorden i bakgrunnen. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Innhold

1	Slåttemark i Midt-Norge	5
2	Skjøtselsplan for Geitaneset	7
2.1	Innledning	7
2.2	Hensyn og prioriteringer	11
2.3	Tradisjonell og nåværende drift	15
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	15
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	15
2.6	Mål for verdifull slåttemark	17
2.7	Restaureringstiltak	18
2.8	Skjøtselstiltak	19
2.9	Oppfølging av skjøtselsplanen	22
3	Kilder	23
	Vedlegg	24
	Bilder	24
	Naturtypelokaliteter	32
	Artslister	33
	Tiltakslogg, grunneiers/brukers notater	38
	Skjøtsel av gravrøyser	1

1 Slåttemark i Midt-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er arealer i innmark og utmark som ble slått regelmessig og forholdsvis seint i sesongen. Slåttetidspunktene varierte lokalt i forhold til hvor slåttemarkene lå og etter typen slåttemark. Slåttemarkene domineres av ville plantearter, og de er ofte urterike. Derfor blir de gjerne kalt blomsterenger. Artssammensetningen i slåttemarkene varierer mye på grunn av jordsmonn, høgde over havet m.m. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I de tørre engene vokser det lave gras og urter, blant anna kattefot (i midten). På de arealene hvor grunnen er litt kalkholdig, kommer også sølvmore inn (t.h.). Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

I tørrengene er lavvokste gras og urter vanlige, slik som gulaks, gjeldkarve, vill-løk, gulmaure, blåklokke, engfiol, smalkjempe, kattefot, tiriltunge, blåknapp, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst. Områder med kalkholdig jordsmonn får i tillegg inn arter som vill-lin, jåblom, rundskolm, flekkmore, sølvmore og lodnerublom. I seterregionen finnes også setermjelt, hvitkurle, rublom-arter og søte-arter. Flere av disse er på rødlista over trua arter (Artsdatabanken 2021).

Frisk, fattig slåttemark i Stjørdal. Dette er den vanligste slåttemarkstypen i regionen. Her vokser grasarter som gulaks (i midten), engkvein og rødsvingel sammen med urter som prestekrage, karve (til høyre), engsyre, hvitkløver og blåklokke. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Friskengene (dvs. litt fuktigere enger) er prega av et tett grasteppe med bl.a. engkvein og rødsvingel og halvgras som bleikstarr og engfrytle. Her finnes i tillegg mange urter, slik som småengkall, ryllik, blåklokke, gulmaure, rødknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, følblom, engsoleie, øyentrøst, rødkløver, hvitmaure, nattfiol-arter, blåknapp, tveskjeggveronika, legeveronika og engsoleie.

Ved kysten (spesielt i Møre og Romsdal) kan også jordnøtt og solblom inngå i slåttemarkene. I kalkholdige områder er friskengene ofte prega av graset dunhavre. Her kan det i tillegg vokse hjertegras, stortveblad, brudespore, bakkesøte, marinøkkel, jåblom, storblåfjær, flekkmure, vill-løk og nyresoleie. Ved kysten kan man dessuten finne bleiksøte, og i fjellet vokser ofte urter som svarttopp, fjelltistel, setermjelt, reinmjelt, flekkmure, hvitkurle, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er på den norske rødlista. Fuktengene har gjerne en høyere vegetasjon med store gras som sølvbunke. Her vokser også bekkeblom, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

I slåttemarker nær fjellet, slik som på fjellgardene i Sunndal, kan man finne arter som fjellmarinøkkel (i midten) og fjelltistel (til høyre). Begge disse artene er mest vanlige på noe kalkholdig grunn. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Slåttemarker med spredte trær som ble styvet (lauvet) til før kalles lauvenger. Lauvenger finnes både i lavlandet og i høgereliggende områder i Midt-Norge. Spesielt i fjordene på Nordmøre finnes gode eksempler på denne kulturmarkstypen. Områder med hassel ble tidligere ofte stelt for å sikre best mulig avkastning, både av nøtter og materiale brukt til tønnebånd og flettearbeid. For skjøtsel og restaurering av styvingstrær se Miljødirektorates egen veileder for dette.

Tradisjonelle slåttemarker har blitt svært sjeldne og det er derfor spesielt viktig at de gjenværende slåttemarkene holdes i hevd på tradisjonelt vis. Slike områder bør slås seint og etter at de fleste plantene har blomstra av og satt frø. Følg helst den lokale tradisjonen for slåttetidspunkt om den er kjent. Man må ikke gjødsle og bruke tunge maskiner på slike arealer. Høyet må fjernes for å unngå næringstilførsel. Høstbeiting og ofte også en kort periode med vårbeiting var vanlig i slåttemarkene i regionen, men tradisjonene for dette varierte. Spesielt forsiktig må man være med vårbeiting av sau på arealer med rik vårflora (for eksempel der det er forekomster av orkidéer).

Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i mer detalj i veiledningsheftet (Svalheim et al., 2018), og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge (Bele & Norderhaug, 2008). Mye av denne teksten om slåttemark er også hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Geitaneset

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSKVALITET I NATURBASE:	
Eva Solstad Legar		Eva Solstad Legar		Geitaneset slåttemark 1: Høy kvalitet Geitaneset slåttemark 2: Moderat kvalitet ¹	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 02.12.2024			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 26.06. og 15.09.2024		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):					
Intervju og befaringer sammen med en av grunneierne. Grunneierne har fått anledning til å uttale seg til utkast til planen.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo					FIRMA: Biofokus
UTM SONE SLÅTTEMARKS- LOKALITETER:	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:		
Geitaneset slåttemark 1: 32 W	7035298	548744	290/4		
Geitaneset slåttemark 2: 32 W	7035188	458779	290/4		
LOKALITET:		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):	
Geitaneset slåttemark 1		4,1 daa		4,1 daa	
Geitaneset slåttemark 2		1 daa		1 daa	
DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:			
Nei		Nei			
HVILKET VERN:					
-					

2.1 Innledning

Biofokus har på oppdrag for Trøndelag Fylkeskommune utarbeidet skjøtselsplanen for Geitaneset (gnr 290/4) i Orkland kommune (Figur 1). Geitaneset ligger ved Korsfjorden, helt ytterst på neset mellom Geita og Ingdalen og består av et gammelt kulturlandskap langs fjorden med skog på alle kanter.

¹ Vurdering av lokalitetskvalitet følger Miljødirektoratets instruks fra 2024 (Miljødirektoratet, 2024a)

Området ligger slik til at det er svært lett tilgjengelig fra sjøen, og i kulturlandskapet ligger en rekke gravrøyser fra jernalderen. Etter at bruken i området opphørte har området gradvis grodd igjen med skog. Senere er gravrøysene ryddet fram. Mindre engarealer har imidlertid ikke grodd igjen som følge av sporadisk bruk, samt at området er et populært turmål med tursti, bord og benker. Det er et ønske om å videreutvikle området til tur- og formidlingsformål (Eva Solstad Legar pers. medd.) Området ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2), og i sørboreal vegetasjonssone basert på Moen (1998). Berggrunnen i området domineres av arkose (grovkornet feltspatrik sandstein) og gneis (NGU, 2024a). Sandsteinen ser ut til å være forholdsvis rik, da disse områdene tydelig skiller seg fra resten med tanke på vegetasjon. Berggrunnen er av varierende betydning da området i varierende grad er dekket av løsmasseavsetninger bestående av morenematerialer med innslag av strandavsetninger (NGU, 2024b).

Feltarbeidet på Geitaneset er utført i to omganger i 2024; 26.06. og 15.09. Begge befaringene ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold. Alt innmarksareal ble sammen med tilgrensende skog undersøkt for naturtyper innenfor det på forhånd definerte undersøkelsesområdet. Naturtypekartlegging og kvalitetsvurdering av lokalitetene er gjennomført i tråd med Miljødirektoratets instruks fra 2024 (Miljødirektoratet, 2024a). Data er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet for kartlegging etter Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper, og en del artsfunn er lagt inn i BioFokus Artsfunnbase (BAB) slik at de vil fremkomme i Artskart. Insekter er i svært liten grad undersøkt, men lokalitetene huser en rekke viktige nektarrike arter som kløver, fyllblom, blåklukke, mjødurt og tistler, samt at det finnes sørvendte skråninger med bergknauser, hustufter og gravrøyser. Området er i tillegg svært tidlig bart for snø sammenlignet med nærliggende områder. På den måten er engene her potensielt er viktige for en lang rekke arter av pollinerende insekter.

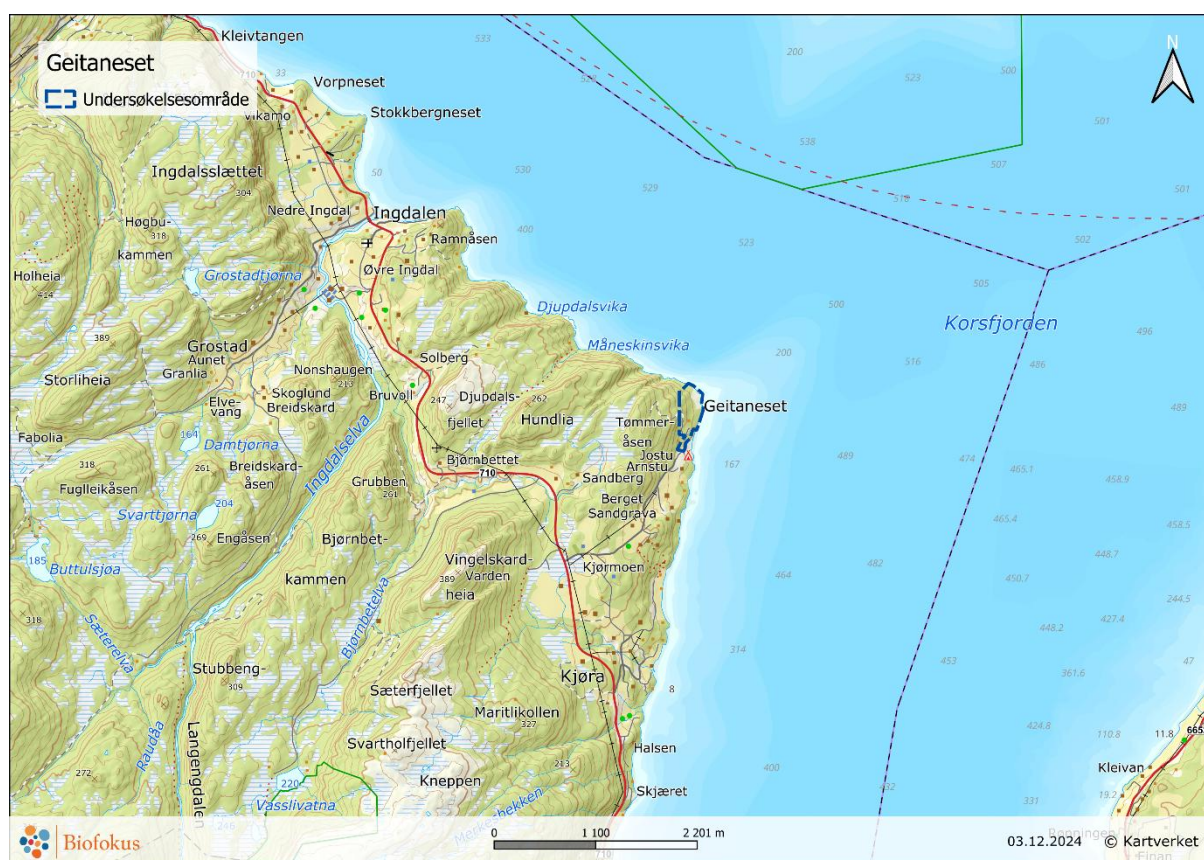
I forbindelse med undersøkelsene er det registrert to lokaliteter med slåttemark, Geitaneset slåttemark 1 og Geitaneset slåttemark 2 med hhv. høy og moderat lokalitetskvalitet, noe som tilsvarer Svært stor verdi etter Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger (Miljødirektoratet, 2024b) for begge lokalitetene. Dette på grunn av at de begge har status som utvalgt naturtype basert på forskrift for utvalgte naturtype (Klima- og miljødepartementet, 2024). Mellom de to slåtteengene ligger mindre engpartier preget av ferdsel og gjengroing som ikke er å regne som slåttemark, men er likevel med å bidra til en sammenheng i vegetasjonsdekket mellom engene. Engene er i dag som nevnt betydelig mer gjengrodd enn hva som var tilfellet tidligere (se flyfoto fra 1958 i Figur 3).

I tillegg til kulturmarkene er det registrert flere lokaliteter knyttet til gammel skog i det på forhånd definerte undersøkelsesområdet. Dette inkluderer en lokalitet med gammel furuskog (Geitaneset SØ) med moderat kvalitet mot sørøst og tre lokaliteter med gammel granskog (Geitaneset V, Geitaneset NV og Geitaneset N) nord for engene. Alle disse har høy kvalitet. Noe av skogen i disse lokalitetene ligger i nordøstvendte småkløfter med tydelig høy luftfuktighet, og mindre arealer her har også klare likhetstrekk med boreal regnskog. Skogen ellers i det undersøkte området er i større grad preget av nyere hogstpåvirkninger, med yngre skog og plantefelter (se flyfoto fra 2022 i Figur 2).

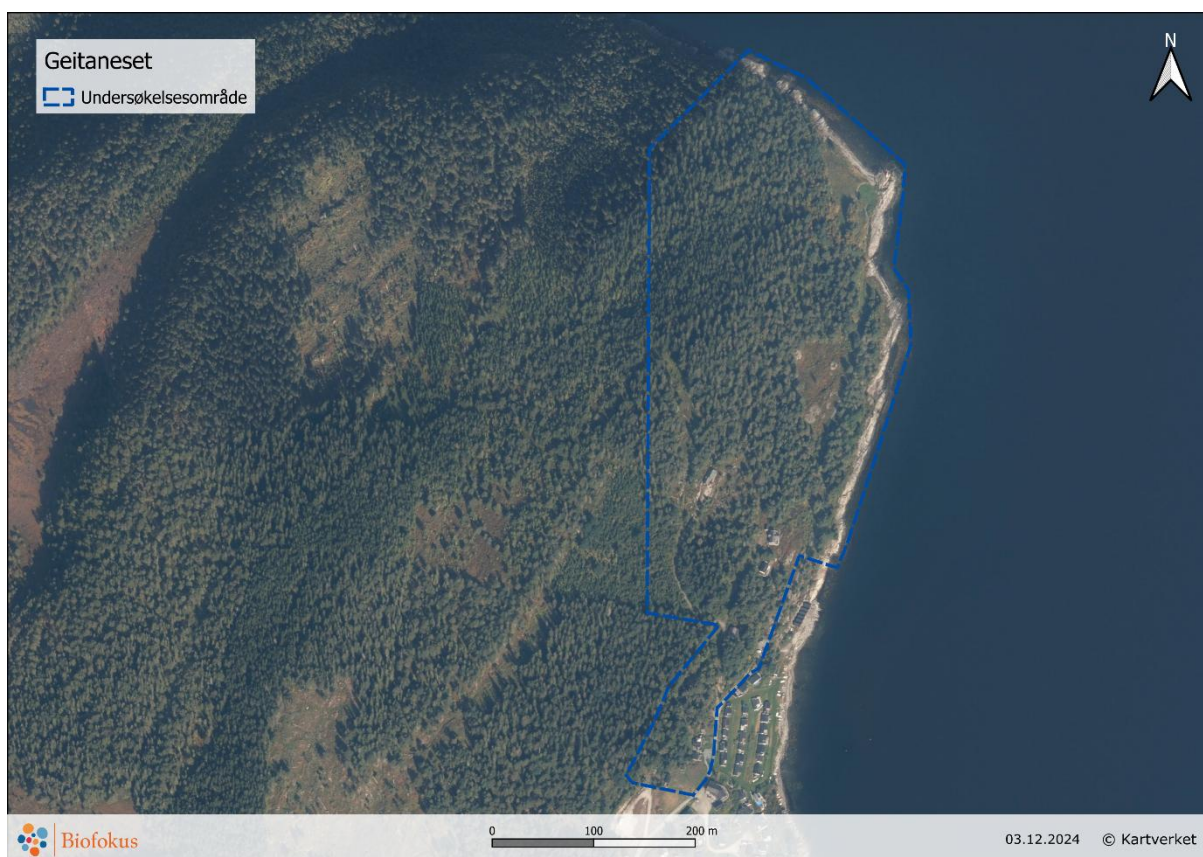
Slåtteengene på Geitaneset er overveiende rike og ligger på strandavsetninger mellom bergknausene. Oppe på knausene er engene tørrer, men også fattigere da berggrunnen overveiende er fattig. Engene er i litengrad synlig påvirket av tidligere gjødsling, og har som tidligere vist svært varierende gjengroingsgrad. Engene huser flere kartleggingsenheter etter NiN 2.2 (Bratli et al. 2019), med både tørre, friske og fuktige engtyper representert. Det er grunn til å tro at engene i alle fall delvis har vært gjødsle og pløyd lenger tilbake i tid, særlig basert på at det fremdeles står gamle redskaper i kantene. En kan ikke utelukke at det tidligere har stått hus her. Artssammensetningen i engene varierer mye. I

de oppgjødsla engflekke dominerer arter som gulaks, engkvein, bakkesoleie, rødsvingel og sølvbunke, delvis med tydelige tuer som følge av mangel på målrettet skjøtsel. Nærmere sjøen øker innslaget av mjødukt, dunhavre, hundekjeks (småvokst), skjoldbærer og hundegras som følge av oppgjødsling fra tang og tare. Ellers inngår arter som blåklomme, legeberonika, ryllik, engfrytle, føyllblom, bråtestarr, smalkjempe og harerug. På enkelte knauser øker innslaget av arter som bitterbergknapp, småsyre, tiriltunge og lyng. I tillegg inngår mindre fuktige søkk med arter som myrhatt, slåttestarr og hvitbladtistel. Ut mot kantene hvor engene er mer gjengrodd dominerer skogsarter som blåbær, hvitveis, småmarimjelle og smyle, men også her med innslag av en lang rekke av de nevnte engartene. Slåttemark er regnet som en kritisk truet (CR) naturtype på Norsk rødlistede naturtyper (Artsdatabanken, 2018). Av rødlistearter (basert på Norsk rødliste for arter fra 2021 (Artsdatabanken 2021)) er melrødspore (Sårbar - VU) registrert. I tillegg inngår flere andre arter av beitemarksopp, og en antar at potensialet for flere slike er godt, i alle fall i deler av engene. Ingen fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken, 2024) er registrert i eller inntil slåtteeengene. Også fra tidligere finnes registreringer av enkelte karplanter samt en del fugl og marine arter fra området (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024).

I tilgrensende skog er enkelte rødlistearter og indikatorarter for gammel og til dels også fuktig skog registrert slik som gammelgranlav, gubbeskjegg (Nær truet - NT), lungenever, grynvrøge og dvergfilflav. Både grynvrøge og dvergfilflav er påvist på tynne kvister av saktevoksende gran i ei lita kløft som vender mot nordøst. Dette indikerer lokalt høy luftfuktighet i området, og kløfta har likhetstrekk med boreal regnskog. En kan dermed anta at flere tilsvarende små kløfter i dette området der skogen ikke er flatehogd har funksjon for slike arter.

Figur 1. Geitaneset ligger ytterst på neset mellom Kjøra og Ingdalen med Korsfjorden som nærmeste nabo. Undersøkellesområdet er markert med blått. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 2. Det aktuelle området slik det fremstår på flyfoto fra 2022. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 3. De undersøkte områdene slik de fremstod på flyfoto i 1958. Som en ser, var området betydelig mer åpent da, i arealer som i dag domineres av tett, ung lauvskog. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 4. Naturtypelokalitetene slik de ble avgrenset i 2024 og markert med ulike lilla farger basert på lokalitetskvalitet etter Miljødirektoratets instruks. Slåttemarkene er markert med ekstra kraftig svart omramming. Kulturminner med røde punkter og hensynssoner er markert med blå/gul omramming. Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Slåttemark og restaurering

Mye av det gamle kulturlandskapet i kommunen har de siste 50 årene gjennomgått store forandringer med intensivering av driftsformer og gjengroing av områder som ikke har latt seg drifte rasjonelt. Dette vises også tydelig på eldre flyfoto fra Geitastranda. Betydelige verdier knyttet til det gamle kulturlandskapet i området er dermed sannsynligvis gått tapt eller i ferd med å forsvinne. Samtidig er mye av det småskala kulturlandskapet også i nærliggende grender gått ut av bruk og grodd igjen eller det er pløyd opp og isådd med moderne grasfrøblandinger. Småskala kulturlandskap finnes enda spredt i mye av Orkland, men de som er igjen er enda viktigere for mange arter sammenlignet med tidligere, da slike områder var langt vanligere. Å opprettholde tradisjonell skjøtsel på de arealene der dette er mulig, er derfor et svært viktig element i ivaretagelsen av det store artsmangfoldet knyttet til slike kulturlandskaper.

Slåtteeengene (Sone 1 i kartet i fig. 6) ligger for det meste omgitt av tett ungskog og eldre gran- og furuskog. Mot nord/øst grenser de mot tangvoller og fjæresone. Langs kantene av slåtteeengene inngår også ung lauvskog i det som tidligere var et åpnere kulturlandskap. Her kan det på sikt være aktuelt å prøve å gjenskape større deler av de opprinnelige slåtteeengene gjennom hogst av ungskog og gjenopptakelse av slåtteskjøtsel. Deler av disse arealene er helt åpne på eldre flyfoto (se fig. 3), og har et feltsjikt med innslag av engarter. Her vil hogst av skog og fjerning av stubber på sikt ha stor effekt på artsmangfoldet. Samtidig er det i større grad aktuelt å tilrettelegge for ferdsel på Geitaneset

sammenlignet med i dag. Dette kan med fordel gjøres i områder tett inntil slåtteengene (Sone 2 i kartet i fig. 6), snarere enn i de mer intakte slåtteengene. Det aller meste av bjørka som er aktuell å fjerne er ung, og kan dermed fjernes samtidig. Viktigst er det å rydde nærmest slåtteengene og innenfor lokalitetene, dette med tanke på å forbedre lysinnslipp og høytørk her. Noen av de minste krattene kan sammen med bringebær tas med ryddesag. En må påregne flere omganger med rydding av lauvoppslag i disse arealene.

Etter hogst rundt kulturminner og slåtteenger er det en fordel om arealene beites de påfølgende årene etter rydding, med tanke på å holde ungsbogen nede. Det er planer om å beite området med geiter. Beitetrykket kan effektivt reguleres med bruk av NoFence, og i dette området kan en vurdere å beite slåtteengene 3-4 år før en vurderer oppstart av slåtteskjøtsel. Senere bør en skjøtte slåtteengene (Sone 1 i kartet i fig. 6) med tradisjonell slått, gjerne i august, med bakketørring og vending av høyet før avlinga så fjernes fra engene. Dette bør fortrinnsvis brukes til fôr. Om det skal deponeres i terrenget bør dette gjøres på arealer som har lave biologiske kvaliteter, gjerne inne i skogkanten vest for den nordligste slåtteenga og gjerne godt ute av syne for publikum. Etter at slåtteskjøtsel er gjenopptatt bør en unngå beite av slåtteengene hele sesongen, og heller beite disse etter slått og utover høsten sammen med arealene i sone 2. For å unngå omfattende telting i store deler av slåtteengene kan det være aktuelt å slå et mindre areal slik som i dag, for lettere å tilrettelegge for telting.

Også med tanke på insekter er det en fordel at slåtten på det meste av engene gjennomføres i august. Da har de fleste av plantene i engene satt frø, og mange av insektene som er avhengig av dem har sverma ferdig. Flekker med mye blåknapp og mindre partier med tistler kan gjerne stå til plantene har satt frø, da disse er viktige for mange insekter som svermer om høsten. Det forekommer flekker med bar jord og skrint jordsmonn flere steder på bergknausene i engene. Det er en fordel om slike arealer også i fremtiden får forbli åpne og ikke gror til med busker og kratt. Slike arealer er blant annet viktige som reirplasser for solitære villbier som bygger bol i sanden. Det finnes en del einer på disse knausene i dag som med fordel kan fjernes. Steiner og bergknauser er også med på å holde temperaturen i jorda høyere da de magasinerer varme. Dette er med på å øke mangfoldet av mikrohabitat i engene samlet sett.

Helt ut mot sjøen ved den nordligste slåtteenga (Geitaneset slåttemark 1) finnes noe osp. De største kan med fordel stå, da de er såpass grove at de har verdi for en rekke arter inkludert sopp, insekter og hulerugende fuglearter. Også enkelte andre steder i området finnes slike større osper som kan få stå. I tillegg kan større seljer med fordel få stå der disse påtreffes, da disse er viktige som næring for tidligflygende insekter. Blant annet finnes ei slik ved den sørligste slåttemarka. Om en skal ta ned større ospetrær er det en fordel om disse ringbarkes snarere enn at de hogges. Dette med tanke på å unngå store mengder rotskudd. Samtidig er det allerede en god del osperenninger i dette området. Ung osp vil effektivt ringbarkes av geitene. Etter at trærne er ringbarket, bør de få stå til de er helt døde (tar som regel 3-4 år) før de fjernes. Dette er også et effektivt alternativ til rydding av ungskog, men bjørk må sannsynligvis hogges da denne i mindre grad beites av geitene. Imidlertid har en sett at dette varierer fra besetning til besetning i hvor stor grad dyrene beiter på bjørk. Om høsten er det en stor fordel at disse områdene beites sammen med tilgrensende slåttemark med tanke på utveksling av genetisk mangfold og frøspredning. Ved restaurering av slåttemarkene kan enkelte kvisthauger legges igjen på sidene av engene (ikke ovenfor) ved rydding som skjulested for insekter. Stubber som ikke er til hinder for slåtten kan også stå. Samtidig er det en fordel at rydningsrøyser, gravrøyser, steingarder og lignende elementer ryddes frem. Slike er viktige som skjul, ly og reirplasser for småvilt, insekter og fugler, samt

at de er en viktig del av vår kulturhistorie. Også gamle redskaper som finnes her kan godt få stå og vitne om tidligere tiders bruk av området.

Ved slått er det viktig at graset får tørke helt og at det vendes flere ganger før fjerning fra enga. Det er videre viktig å slå så langt som mulig ut mot kantene hvert år for å hindre kantvegetasjonen i å krype sakte men sikkert innover engene. Om det er vanskelig å bruke slåmaskin til dette arbeidet, kan en i stedet benytte ryddesag. Etter slått er det som nevnt en fordel med målrettet etterbeiting av slåtteengene sammen med nyrestaurerte kantsoner. Beitetrykket ved etterbeite må også overvåkes for å unngå overbeiting og tråkkskader i engene. Ved beite på høsten bør tilleggsføring av beitedyr unngås da det kan føre til oppgjødsling, samt spredning av uønskede arter. Kunstgjødsling, sprøytemidler eller beitepusser bør ikke benyttes i slåttemarkene.

Kulturminner og restaurering

Som vist ligger mange av kulturminnene på Geitaneset tett inntil slåtteengene. Noe skog her er hogd for då år siden i forbindelse med restaurering av kulturminnene, men enkelte av gravrøysene er fremdeles omgitt av skog. Som nevnt er det en stor fordel om det hogges ung furu- og lauvskog (Sone 2 i kartet i fig. 6), slik at disse blir en del av et sammenhengende åpent landskap. Skogen som omgir de fleste av gravrøysene er ung, og huser få biologiske verdier foruten enkelte eldre furuer. I arealene både i sone 2 og innenfor hensynssonene kan det meste av skogen derfor hogges under forutsetning av at dette gjøres på en måte som ikke skader kulturminnene, og det ikke finnes andre føringer for skogen her som vi ikke er kjent med i arbeidet med denne planen. Om det finnes gamle furuer her kan disse få stå. Også gammel granskog vest for hensynssonen kan med fordel få stå i fred. Restaurering gjennomføres i tråd med gjeldende retningslinjer (se vedlegg), og i samarbeid med kulturminnemyndigheten.

Det finnes også ei lavere, enslig gravrøys som ligg lenger mot nordvest. Her er skogbildet helt annerledes og domineres av eldre og til dels gammel granskog, til dels med høy og stabil luftfuktighet, og kvaliteter som ligner boreal regnskog (sone 5 i kartet i fig. 6). Skogen her bør i stor grad få ligge urørt (Sone 3 og 5 i kartet i fig. 6). Det samme gjelder også for ytterligere en skogteig med gammel granskog vest for gravfeltet. Skogen huser i tillegg til gamle trær også en del dødved, og har slik en viktig funksjon for en lang rekke arter fra ulike artsgrupper i et landskap der mye annen skog er svært hardt hogstpåvirket. Enkelte rødlistearter er påvist, og det er sannsynligvis et potensiale for flere slike, kanskje i særlig grad av lav og insekter knyttet til gammel strukturrik gran og fuktige skogsmiljøer. Den gamle granskogen her utgjør også en viktig buffersone for å ivareta den stabilt høye luftfuktigheten i arealene med de fuktigste skogtypene (sone 5).

Det går en sti ut til lykta på Geitaneset. Denne er i noe grad tilrettelagt med universell utforming. Mindre arealer nær lykta har også vært slått i forbindelse med konserter og andre arrangementer her. En ytterligere tilrettelegging her kan gjøres slik at rullestolbrukere kan komme seg enda lenger utover mot lykta. Samtidig er det viktig at en ved slik tilrettelegging tar hensyn til de mest artsrike delene av slåtteengene (sone 6 i kartet i fig. 5 og 6). Dette fordi enkelte av artene som vokser her er sensitive for trakk i tillegg til at inngrep i jordsmonnet kan ødelegge blant annet potensielle forekomster av rødlista beitemarksopp. Slike tiltak bør derfor i større grad konsentreres utenfor langs kantene av slåtteengene (Sone 2 i kartet i fig. 6). Her er det i dag tett ung skog med få biologiske verdier. Blant annet kan det være aktuelt å flytte stien som går gjennom den sørligste av slåtteengene hit. Dette området egner seg også om en planlegger utvidelse av sanitæranlegget i området. Dette er i dag lite synlig og dårlig merket. Om det ikke skal oppgraderes er det en fordel om det merkes bedre enn i dag.

Figur 5. Særlig artsrike engpartier (sone 6) markert med oransje farge og svart omramming. Noe av dette er det aktuelt å slå tidligere enn i august med tanke på å kontrollere hvor folk teller. Samtidig bør ikke disse arealene utsettes for fysiske inngrep. Kartgrunnlag: Kartverket

Sør for slåtteengene og øst for stien som fører ut til Geitaneset ligger et område med eldre furuer (sone 4 i kartet i fig. 6). Disse er anslått å være rundt 200 år, og dermed betydelig eldre enn de fleste andre furuer i området. De har krokete greiner, flate topper og en helt annen struktur. Det er tydelig at de har vokst sakte, og veden i disse får dermed en annen struktur enn den får i trær som vokser fortere. Slik skog har dermed kvaliteter som egner seg for andre arter av dødvedsopp og lav enn trær som vokser fortere. Om de får stå og dø på rot, er også dødveden fra slike trær viktig for mange arter, særlig av lav og sopp. Enkelte gadd finnes allerede i dette området i tillegg til de gamle trærne. Det er et ønske om å hogge denne skogen for at gravrøysene skal bli synlige fra sjøen. Trærnes kvaliteter tilsier imidlertid at en bør sette igjen en god del av dem ved hogst. I stedet bør en hogge de yngste furuene samt lauvoppslaget langs stien. Videre kan en i større grad tynne skogen sør for denne mellom stien og sjøen. Hogst av mer av skogen mot nord og sør vil uansett øke synligheten til gravrøysene selv om mange av de gamle furuene i sine 4 settes igjen. Samtidig kan trær som hogges i arealene mellom stiene og sjøen legges igjen som dødved i stedet for at de fjernes. De vil da tjene som habitat for dødvedtilknyttede arter, og særlig om stokkene legges slik at de får mye sollys på seg. Mange arter av insekter er knyttet til solbelyst dødved av furu.

I den grad det er ønskelig, og kan gjøres uten å skade kulturminnene, er det heller ingenting i veien for at en tilrettelegger ytterligere for ferdsel mellom gravhaugene. Dette kan inkludere både stier og ytterligere informasjonsplakater. I dag bærer området preg av at folk går der de ønsker, noe som kan føre til uønsket slitasje på steder med særlig sårbare strukturer. Videre er det et ønske om et mer helhetlig formidlingsopplegg knyttet til Geitaneset. Dette bør inkludere både kulturminner og kulturhistorie, og fokusere på bosetning og tidligere bruk av arealene. Siden det også finnes gammel

skog i området kan en også vurdere å inkludere et større spekter av naturtyper i et mer helhetlig informasjonsopplegg. Dette kan gjerne også inkludere informasjon om viktigheten av dødved og andre strukturer i skogen. Samtidig bør en unngå at all skogen rundt slåtteeengene og kulturminnene får et alt for parkmessig preg gjennom å legge igjen noe dødved, kvisthauger mm, samt å sette igjen gamle trær.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Ifølge Rød (1979) er det også gjort steinalderfunn på Geitastranda, noe som vitner om at det har vært bosetning her svært lenge. Dette er også naturlig med tanke på områdets beliggenhet i ei sørskråning nær sjøen. Ytterst på Geitaneset finnes også gravhauger fra jernalderen. Gårdsnavnet Geita er et av de eldste kjente gårdsnavnene på Geitastranda. Beliggenheten ved fjorden gjorde at mange av gårdene her brødfødde seg ofte på en kombinasjon av jordbruk og fiske.

Plassen Geitaneset var først og fremst fiskerbolig, og i utgangspunktet sameie mellom de fire gårdene på Geita. Den ble etter jordskifte i 1860 lagt under Jostu, og ble da målt opp til å være 7 daa. Den første husmannen som er omtalt her døde i 1719, og vi vet derfor at det har vært drift her i alle fall siden starten av 1700-tallet. Ifølge samme kilde flytta siste omtalte husmann trolig rundt 1825. Jorda har også vært i drift etter det. Ifølge nåværende grunneier (Eva Solstad Legar pers. medd.) er mastua som står på campingplassen på Geita flytta herfra, og det finnes tufter etter flere gårder her. Etter at driften tok slutt ble graset slått og frakta til gards på Geita før området senere ble brukt som beite for kyr. Nåværende grunneier har sjøl vært med og jaga kyrne att og fram til beiten på Geitaneset, og denne bruken tok slutt for rundt 60 år siden. Etter det har området i stor grad stått uten skjøtsel foruten sporadisk beiting og viltbeite. Mindre arealer har de siste årene vært slått i forbindelse med konserter som er holdt her.

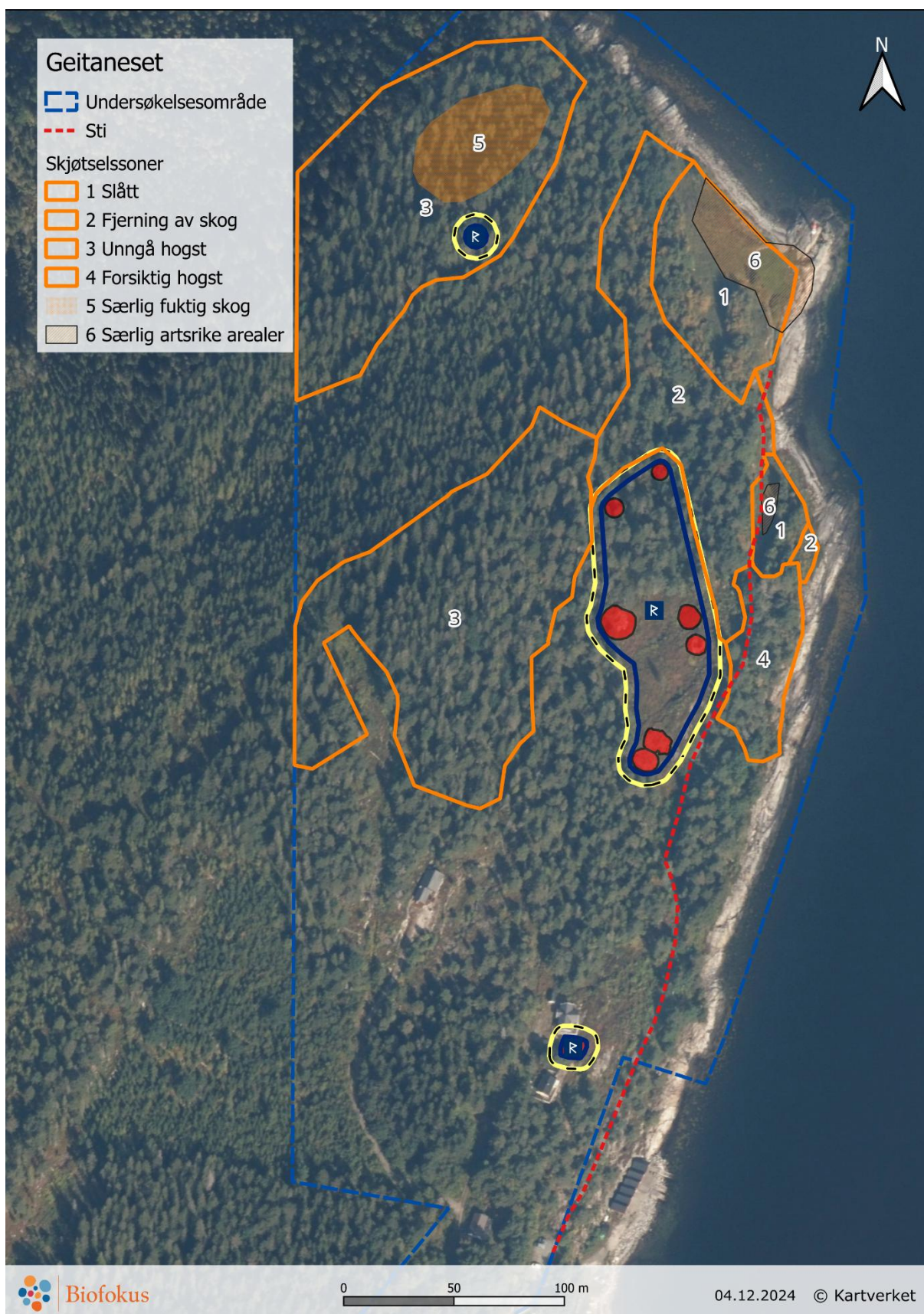
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Det har i svært liten grad blitt gjennomført skjøtsel her de siste 50-60 årene foruten slått i forbindelse med konserter og andre arrangementer. Området ligger slik til at det er tungvint å få utover store maskiner. En bør derfor basere seg på slått med ljå, ryddesag eller tohjuls slåmaskin. Videre vil det være aktuelt å legge igjen en del av busker og trær som er kappet ned i hauger, noe som er gunstig for blant annet insekter, vil tog fugl.

Med tanke på et helhetlig formidlingsopplegg rundt Geitaneset er det svært aktuelt å også inkludere skjøtsel og restaurering som en del av opplegget. Dette kan gjøres på mange måter, blant annet gjennom dugnader, slåttekurs og turer med kulturlandskap og andre naturverdier som hovedfokus.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Slåttemarkene på Geitaneset bærer tydelig preg av langvarig men noe varierende hevd, og de har tydelig vært slått og sannsynligvis har i alle fall deler av dem også vært noe gjødslet. Også gjengroingen har satt sitt tydelige preg på deler av engene. En ser imidlertid stor endring i artsmangfoldet innenfor det vesle arealet ut mot lykta der det har vært slått i forbindelse med arrangementer. Her er det lite dødt gras og høyere innslag av urter enn i resten av engene der urtene i større grad fortrenkes av høgvekst gras og tettere matter med dødt gras.

Figur 6. Kart som markerer arealer som bør slås (Sone 1) og hvor det er mest aktuelt med rydding av skog for å slippe inn lys og luft samt øke sammenhengen med gravrøysene (Sone 2). Også innenfor hensynssonen for gravrøysene kan det hogges mer. Areal hvor skog bør få stå i fred finnes i Sone 3 og 6, mens den gamle furuskogen mot øst (Sone 4) bare bør tynnes forsiktig. Langs stien lenger sørover mot parkeringsplassen kan skogen tynnes ytterligere. Kartgrunnlag: Kartverket.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Å gjennom tradisjonell slått og fjerning av høyet legge til rette for, opprettholde og videreutvikle gode forhold for naturengplanter, beitemarksopp og insekter, i et helhetlig, verdifullt kulturlandskap på Geitaneset.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Områder i sone 1 skal være åpen slåtteeng som utgjør kjerneområde for artsmangfoldet, og opprettholdes ved årlig slått, bakketørking eller hesjing og fjerning av avlinga etter restaurering. Særlig fokus på ivaretagelse av de mest artsrike engpartiene i sone 6 ved eventuell tilrettelegging for ferdsel.

Områder innenfor sone 2 prioriteres for tynning med tanke på å slippe inn lys og luft til engene, samt for å øke sammenhengen mellom slåtteengene og kulturminnene. Området kan også benyttes ved ytterligere tilrettelegging i området.

Områder innenfor hensynssoner for kulturminner holdes åpne med lavt innslag av busker og trær. Skjøtsel på en måte som ikke skader kulturminnene samtidig som det legges til rette for ferdsel.

Område i sone 3 og sone 5 holdes urørt med tanke på ivaretagelse og på sikt forbedring av biologiske kvaliteter knyttet til gammel skog i området.

Skog i sone 4 kan tynnes noe, men mye av de gamle furuene bør få stå.

Tilrettelegging av området på en slik måte at naturkvaliteter og kulturminner i størst mulig grad ivaretas og kan formidles til publikum gjennom et helhetlig formidlingsopplegg for området.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Videreutvikle og forbedre ytterligere en jevnere utbredelse av typiske engplanter som blåklukke, hvitmaure, engfiol og harerug samtidig som arealer med lyng reduseres.

Flere av de nevnte artene bør gjennom målrettet skjøtsel på sikt kunne spres til større arealer i engene samtidig som andre arter bør kunne spre seg inn.

Under en normal soppsesong bør det forekomme flere arter av beitemarksopp i engene.

Fremmedarter skal ikke forekomme i slåtteengene.

Store seljer, osper og rognert samt gammel furu spares ved hogst rundt engene. Samtidig er det et mål med betydelig reduksjon i oppslag av ung lauvskog langs kantene av engene.

2.7 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Hogst av ungskog innenfor slåttemarkene med tanke på å gjenskape arts mangfoldet og på sikt gjenoppta slåtten. All ung bjørk fjernes. Kvisten brennes i fjæra eller deponeres på egnede steder mot nord utenfor engene. Unngå at de legges slik at de gjødsler engene når de råtner.	2024-2026	Tresatte områder Sone 1	
Tynning av skog med tanke på å slippe inn lys og forbedre høytørk i engene, samt forbedre sammenhengen mellom slåtteenger og kulturmiljø mot sør. I disse områdene kan det hogges mye skog. Samtidig må rydding og anleggelse av stier skje på en måte som ikke skader kulturminnene. Gjenåpningen bør gjøres over tid på grunn av arbeidsmengden. Områder nærmest slåtteengene påbegynnes gjenåpnet først. Samtidig er det en fordel med målrettet etterbeite for å holde nede lauvoppslag i gjenåpnede arealer. Kjøring med tyngre maskiner bør skje på frossen mark. Kvist deponeres utenfor lokalitetene eller brennes i fjæra. Unngår kvisthauger som kan føre til oppgjødsling av engene når kvisten råtner. Store seljer, bjørker og gammel furu kan settes igjen i tillegg til noe gammel osp der slike trær finnes. Ung osp bør ringbarkes og ikke hogges. Trærne må stå til de er helt døde etter ringbarking før de fjernes.	Kontinuerlig men rydding på ulike steder hvert år	Sone 2 Hensyns- sone kultur- minner	Vinter/ vår
Beite med geiter for å fjerne lauvoppslag etter rydding. De første årene beites slåtteengene og tilgrensende kantskog store deler av sesongen. Beitestrykket overvåkes nøye. Etter 3-4 år beites bare kantsonene hele sesongen mens slåtteskjøtsel gjenopptas i slåtteengene med påfølgende etterbeite.	2025-2028	Sone 1 og sone 2	Vår/ sommer/ høst
Tynning av furuskog mot øst for å øke sammenhengen mellom kulturminner og sjøen. Gammel furu settes igjen og trærne som hogges/trær som blåser over ende kan godt legges igjen snarere enn at trærne fjernes. Legg dem gjerne soleksponert.	På sikt	Sone 4	Vinter/ vår
Unngå fysiske inngrep i de mest artsrike delene av slåttemarkene ved eventuell tilrettelegging i området for ferdsel. Samtidig kan mindre områder her slås årlig med tanke på å kontrollere telting.	Årlig	Sone 6	Hele året

2.8 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK)
Hele arealet slås hvert år etter noen år (2-4) med beite for å holde nede lauvoppslag etter rydding. Slått med ljå, tohjuls slåmaskin slås eller ryddesag.	Årlig	Sone 1	Slått i siste del av juli/ i august eller i september
Alt høyet fjernes etter bakketørking. Det er viktig at graset er helt tørt før det fjernes, og at det vendes flere ganger i forbindelse med tørking. Det skal ikke tilføres gjødsel eller sprøytemidler. Lokalitetene jordarbeides ikke. Det er en fordel at det slås seint, etter at de fleste plantene har fått satt frø (august/september).	Årlig	Sone 1	Etter slått
Mindre arealer nær lykta slås tidligere for å styre hvor folk telter. Avlinga bør fjernes etter slått.	Årlig	Sone 1	Juni/juli

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slått bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Kantklipper med skjæreblad kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller husdyrgjødsel.

Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Høstbeite i slåttemark og tilgrensende arealer. Det er en fordel om det etterbeites målrettet fra et par uker etter slått og utover høsten i slåttemarkene. Beite bør skje sammen med tilgrensende skog med tanke på utveksling av genetisk materiale samt at beitedyrene holder nede ungsog i nyrydda områder. Intensivt beite av slåttemarkene hele sesongen bør ungås, men en avbeiting de første 3-4 åene er som nevnt aktuelt. Når dyrene i området tas inn avhenger av været. Unngå bruk av tunge beitedyr som kjøttfe og fullvoksne kyr. Beite med NoFence er en stor fordel med tanke på å styre beitingen. Det er viktig at dyra har tilgang på vann og ly.	Årlig	Sone 1-2	Et par uker etter slått og utover høsten.
Beite rundt kulturminner for å holde ungsog nede etter rydding av skog. Beite bør gjennomføres på en måte som ikke skader kulturminnene og beitedyra tas av om beitet blir for intenst. Dyrene beiter disse arealene sammen med tilgrensende gjenåpnede arealer mot nord (Sone 2).	Årlig	Hensynssone rundt kulturminner	Hele beitesesongen

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Unngå beite dersom det er insektarter eller karplantearter i slåtteenga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slått seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsføring inne på slåttemarka.
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkidéer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/uke)
Fjerning av kvist fra slåtteengene, samt ev. hogstavfall som ligger igjen etter hogst i kantsoner. Kvisten brennes eller legges på egnede steder, gjerne nord for den nordligste slåtteenga, eventuelt inn mot ung furuskog vest for gravrøysene.	Årlig	Hele området	Vår
Holde områdene rundt kulturminnene fri for ungskog og gjenoppta sammenhengen mellom kulturminnene og kulturlandskapet mot nord. Hogst og rydding må skje på en måte som ikke skader kulturminnene samtidig som en bør forholde seg til retningslinjer for restaurering av gravrøys (se vedlegg). Arbeidet bør utføres i tett dialog med kulturminnemyndigheten.	2024-2034	Hensyns- sone og Sone 2	-
Holde områdene mot øst åpne, men la de fleste gamle furuene stå. Eventuelle trær som felles kan legges igjen som dødved snarere enn at de fjernes. Særlig fordel om de legges solbelyst med tanke på insekter. Hogg heller ung furu og fjern lauvoppslag.	-	Sone 4	Vinter/v år
Ved ytterligere tilrettelegging må dette gjøres på en måte som ikke skader kulturminnene og de mest artsrike arealene i slåtteengene (Sone 6). Gammel granskog mot vest (Sone 3) bør i så liten grad som mulig utsettes for hogstinnngrep. Gjenåpnede arealer i Sone 2 mellom slåtteengene og kulturminnene kan egne seg for å anlegge ytterligere innretninger, bord, benker og et forbedret sanitæranlegg.	2024-2034	Hele området	-
Langs stien mellom parkeringsplassen og Geitaneset kan skogen gjerne tynnes ytterligere. Også disse arealene kan gjerne beites av geitene i perioder da en stedvis ser lauvoppslag etter rydding av skog. Enkelte større og eldre trær bør få stå igjen også her.	2024-2034	-	-
Et helhetlig formidlingsopplegg for området bør inkludere både naturverdier og kulturhistoriske verdier. Dette kan bla. gjøres gjennom arrangementer og ytterligere bruk av informasjonsplakater.	2024-2034	Hele området	-

2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR:

2034

BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:

Insekter er i svært liten grad undersøkt. I tillegg er det en fordel med en supplerende undersøkelse for beitemarksopp i engene etter igangsettelse av skjøtsel.

En bør gjennomføre en supplerende befaring om fem år (2028/2029) for å se om det det er tiltak som bør justeres og avklare eventuelle faglige spørsmål.

GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK:

Enkelte arealer rundt gravrøysene er ryddet for trær og noe lauvkratt er holdt nede i forbindelse med at det er anlagt stier og bålplasser i området. Noe skog mellom stien og sjøen fra campingplassen ut til Geitaneset er allerede fjernet for å bedre utsikten.

PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:

Eva Solstad Legar

3 Kilder

- Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. (2023, august 11). *Fremmede arter i Norge—Med økologisk risiko 2023*.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2023). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2024). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B., & Norderhaug, A. (2008). *Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge*. Bioforsk FOKUS Nettutgave publisert hos Artsdatabanken.
- Klima- og miljødepartementet. (2024). *Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven—Lovdata*. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-13-512>
- Miljødirektoratet. (2024a). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder* (No. M-2209 Versjon 12.01.2024; s. 411).
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>
- Miljødirektoratet. (2024b). *Konsekvensutredning av klima og miljø, Veileder M-1941*. Miljødirektoratet/Norwegian Environment Agency.
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet. (2024c). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Moen, A. (med Odland, A. & Lillehun, A.). (1998). *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NGU. (2024a). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. (2024b). *Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Rød, P. O. (1979). *Geitastrandboka. Gards- og ættehistoria*. Orkdal kommune.
- Svalheim, E., Garnås, I., & Hauge, L. (2018). *Slåttemark, veileder for restaurering og skjøtsel*. NIBIO Rapport 4/151/2018. NIBIO.

Muntlige kilder:

Eva Solstad Legar, bruker og grunneier

Vedlegg

Bilder

Figur 7. 32W Ø548786 N7035299. Geitaneset slåttemark 1 sett fra øst mot vest. Det meste av ungsbogen i forgrunnen kan fjernes mens de største ospene kan få stå. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 8. Ø548786 N7035299. Geitaneset slåttemark 1. Fra samme posisjon sett mot sør. Særlig artsrike partier (Sone 6) finnes fra den røde linjen og videre mot vest. Her bør en være særlig forsiktig med fysiske inngrep. Samtidig kan stien tilrettelegges noe mer frem til dit fotografen står. Tiltakene bør omfatte så små fysiske inngrep som mulig. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 9. Ø548750 N7035294. Geitaneset slåtte-mark 1. Sør i lokaliteten sett videre mot sør. Her kan det meste av ungs-kogen rundt slåtteenga fjernes. Samtidig slås bringebær med ryddesag og beites med geiter for å utarme forekomstene. Ved tynning videre mot sør i regning gravrøysene kan enkelte større osper og gamle furuer få stå. Samtidig må nyridda områder beites for å unngå massive lauvoppslag. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 10. Ø548733 N7035273. Geitaneset slåtte-mark 1. Ungskog med tett lauvoppslag vest i lokaliteten. Åpen eng skimtes til høyre i bildet. Alt dette må fjernes før slått kan gjenopptas. Geitene vil beite osp som finnes her, men det er usikkert om de vil beite like hardt på bjørk. Stubber fjernes ettersom de råtner. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 11. 32W Ø548769 N7035212. Geitaneset slåtteemark 2. Lokaliteten sett fra nord mot sør. All skogen mellom sjøen og slåtteenga til venstre i bildet kan fjernes med tanke på å slippe inn mer lys. Også skogen til høyre i bildet tynnes kraftig. Store og gamle furuer mot sør settes igjen. De mest artsrike delene av enga ligger sentralt i bildet. Her går stien ut til lykta midt gjennom enga. Denne kan vurderes å flyttes lenger mot høyre utenfor lokaliteten når mer skog etter hvert hogges der med tanke på å gjenskape sammenhengen mellom engene og gravrøysene som ligger litt lenger sør. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 12. 32W Ø548769 N7035212. Geitaneset slåtteemark 2. Bilde tatt i motsatt retning ut mot lykta. Alle unge bjørker mot høyre i bildet nedover mot sjøen kan fjernes og skogen til venstre tynnes kraftig samtidig som stien med fordel kan flyttes utenfor slåtteenga. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 13. 32W Ø548768 N7035206. Geitaneset slåttemark 2. Fra samme punkt og mot vest. Stor og kraftig selje i kanten av slåttemarka. Denne kan med fordel få stå når skogen rundt enga hogges. Mot vest tynnes det kraftig oppover mot gravrøysene som ligger ikke langt unna. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 14. 32W Ø548764 N7035115. Geitaneset Ø. Lokalteten sett mot nord. Stien går i søkket til venstre for bildet. Ung bjørk og enkelte yngre furuer kan hogges. Eldre furuer bør settes igjen. Ved som er hogd kan legges igjen på solrike steder med tanke på insekter. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 15. 32W Ø548723 N7035101. Gravfeltet på Geitaneset Noe er ryddet frem, men det finnes flere gravrøysene i skogen mot nord hvor det meste av furuskog kan hogges. Samtidig må området holdes fritt for lauvoppslag i etterkant. Ned mot stien til høyre i bildet er det kraftig oppsalg av ung bjørk. Selve gravrøysene må sannsynligvis ryddes manuelt. Geitaneset slåttemark 1 ligger i glennen ned mot høyre i bildet. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

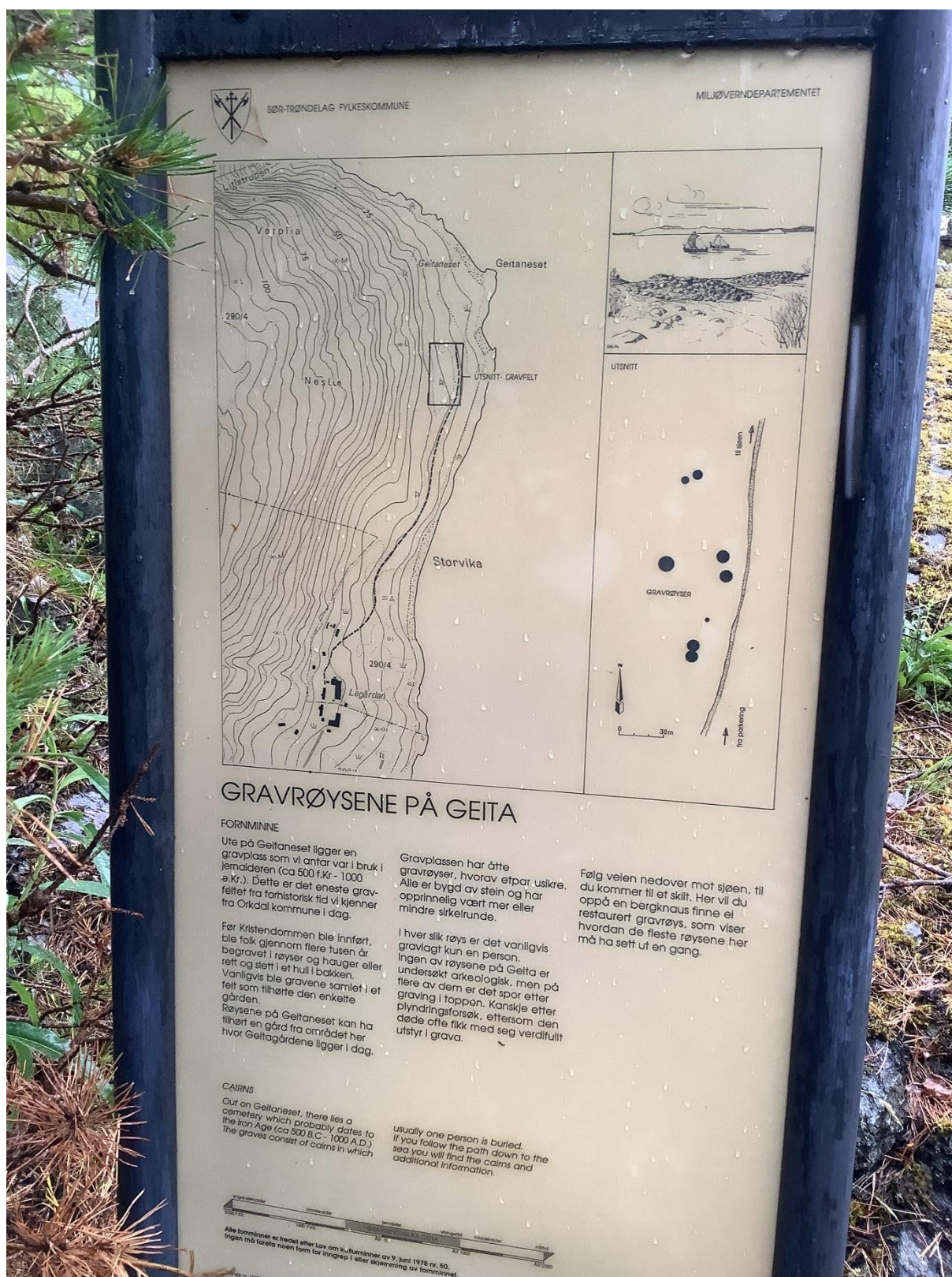
Figur 16. 32W Ø548701 N7035195. Den nordvestligste av gravhaugene i det største feltet slik den fremstår i dag. Her dominerer yngre furuskog som kan hogges med tanke på å gjenopprette sammenhengen med resten av kulturlandskapet. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 17. 32W Ø548687 N7035144. Utsikt til den største av gravhaugene i feltet som er rydda fram. Bak, ned mot sjøen, ser en lokaliteten Geitaneset Ø med gammel furu, hvor noen yngre trær og bjørk kan tas ned mens eldre furutrær får stå. Bak fotografen finnes gammel granskog som i stor grad bør få ligge i fred for hogst. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 18. 32W Ø548597 N7035205. Geitaneset NV. Gammel granskog, til dels med fuktig mikroklima og arter fra lungeneversamfunnet spredt til gran, noe som er typisk for boreal regnskog (innfelt). Skogen bør derfor i så stor grad som mulig få ligge i fred for tekniske inngrep og hogst. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 19. Dagens informasjon om området på Geita. Med tiden kan dette utvides til både å inkludere informasjon om naturverdier og kulturhistorie i et større, helhetlig og mer integrert opplegg. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Naturtypelokaliteter

Her er bare kulturmarkslokalitetene tatt med da resten av lokalitetene strengt tatt ikke er avhengige av skjøtsel, snarere tvert imot. For beskrivelse av andre lokaliteter, se Naturbase (Miljødirektoratet, 2024c).

Geitaneset slåttemark 1

NiN-ID: NINFP2410159190

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 26/06/2024

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 4 077 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til moderat da lokaliteten kun har svake spor etter nyere bruk, og er i begynnende gjengroing med ungsog fra kantene i tillegg til opphoping av mye dødt gras på grunn av manglende slått de senere årene. Den er uten registrerte fremmedarter.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort da lokaliteten er mellom 4 og 10 daa, men er variert ned forekomst av flere kartleggingsenheter. Mot øst finnes også overgang mot en tangvoll. Enkelte habitatspesifikke arter (tiriltunge, rødknapp og blåklokke) er registrert. I tillegg finnes blant annet rødkløver, gulaks, hestehavre, engfrytle, rødsvingel, hvitbladtistel, fuglevikke og en del skogsarter som er i spredning på grunn av gjengroing og skyggevirksomhet fra unge trær. Dette særlig ut mot kantene. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert i forbindelse med undersøkelsene og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før.

Geitaneset slåttemark 2

NiN-ID: NINFP2410159172

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 26/06/2024

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 974 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til moderat da lokaliteten kun har svake spor etter nyere bruk, og er i begynnende gjengroing med ungsog fra kantene i tillegg til opphoping av mye dødt gras på grunn av manglende slått de senere årene. Den er uten registrerte fremmedarter.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til moderat da lokaliteten er liten, langt under 4 daa, men har en registrert rødlisteart; melrødspore (VU). Bare en habitatspesifikk art (tiriltunge) er registrert. I tillegg finnes blant annet rødkløver, gulaks, fuglevikke og en del skogsarter som er i spredning på grunn av gjengroing og skyggevirksomhet fra unge trær. Enga har en gradvis overgang mot driftvoll (tangvoll) ned mot sjøen.

Artslister

Tabell 1: Artsliste for Geitaneset slåtteområde 1, basert på undersøkelsene 26.06. og 15.09. 2024, og eksport fra Artskart (4.12.2024) (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024).

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Achillea ptarmica</i>	nyseryllik	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Alchemilla alpina</i>	fjellmarikåpe	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundekjeks	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Athyrium filix-femina</i>	skogburkne	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Avenula pubescens</i>	dunhavre	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Betula pubescens</i>	bjørk	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Bistorta vivipara</i>	harerug	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke*	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex leporina</i>	harestarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex nigra subsp. nigra</i>	slåtestarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex pallescens</i>	bleikstarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex panicea</i>	kornstarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex pilulifera</i>	bråtestarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carum carvi</i>	karve	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Chamaenerion angustifolium</i>	geitrams	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitblattistel	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Comarum palustre</i>	myrhatt	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Deschampsia cespitosa subsp. cespitosa</i>	sølvbunke	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Euphrasia stricta</i>	kjerteløyentrøst	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Filipendula ulmaria</i>	mjødurt	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Fragaria vesca</i>	markjordbær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Galium album</i>	stormaure	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Geranium robertianum</i>	stankstorkenebb	LC	07.06.2009

Karplanter	<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Geum rivale</i>	enghumleblom	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Knautia arvensis</i>	rødknapp*	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge*	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Luzula multiflora multiflora</i>	engfrytle	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Lysimachia europaea</i>	skogstjerne	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Melampyrum pratense</i>	stormarimjelle	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	småmarimjelle	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Phleum pratense</i>	timotei	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Picea abies</i>	gran	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Pilosella lactucella</i>	aurikkelsveve	NE	26.06.2024
Karplanter	<i>Pilosella officinarum</i>	hårsveve	NE	26.06.2024
Karplanter	<i>Pinus sylvestris</i>	furu	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Populus tremula</i>	osp	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Potentilla anserina</i>	mattemure	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Ranunculus acris</i>	bakkesoleie	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rubus idaeus</i>	bringebær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rubus saxatilis</i>	teiebær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rumex acetosella</i>	småsyre	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Salix caprea</i>	selje	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Scutellaria galericulata</i>	skjoldbærer	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Sedum acre</i>	bitterbergknapp	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Scorzoneroideis autumnalis</i>	følblom	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Trifolium repens</i>	hvitkløver	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Veronica chamaedrys</i>	tveskjeggveronika	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	LC	26.06.2024

Karplanter	<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vicia sepium</i>	gjerdevikke	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Viola palustris</i>	myrfiol	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Viola riviniana</i>	skogfiol	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Viola tricolor</i>	stemorsblom	LC	26.06.2024
Sopper	<i>Clavulinopsis helvola</i>	gul småkøllesopp	LC	15.09.2024
Sopper	<i>Entoloma undatum</i>	belterødspore	LC	15.09.2024
Sopper	<i>Gliophorus irrigatus</i>	grå vokssopp	LC	15.09.2024
Sopper	<i>Hygrocybe coccinea</i>	mønjevokssopp	LC	15.09.2024

* Arten er en habitatspesifikk art for semi-naturlig eng.

Tabell 2: Artsliste for Geitaneset slåtteområde 2, basert på undersøkelsene 26.06. og 15.09. 2024, og eksport fra Artskart (4.12.2024) (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024).

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Achillea ptarmica</i>	nyseryllik	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundekjeks	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Betula pubescens</i>	bjørk	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Bistorta vivipara</i>	harerug	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke*	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex leporina</i>	harestarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex pallescens</i>	bleikstarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carex pilulifera</i>	bråtestarr	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Carum carvi</i>	karve	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitbladtistel	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Deschampsia cespitosa</i> <i>subsp. cespitosa</i>	sølvbunke	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Euphrasia stricta</i>	kjerteløyentrøst	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Filipendula ulmaria</i>	mjødurt	LC	26.06.2024

Karplanter	<i>Fragaria vesca</i>	markjordbær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge*	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Luzula multiflora multiflora</i>	engfrytle	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Lysimachia europaea</i>	skogstjerne	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Melampyrum pratense</i>	stormarimjelle	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	småmarimjelle	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Phleum pratense</i>	timotei	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Picea abies</i>	gran	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Pilosella lactucella</i>	aurikkelsveve	NE	26.06.2024
Karplanter	<i>Pilosella officinarum</i>	hårsveve	NE	26.06.2024
Karplanter	<i>Pinus sylvestris</i>	furu	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Plantago lanceolata</i>	smalkjempe*	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Populus tremula</i>	osp	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Potentilla anserina</i>	mattemure	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Ranunculus acris</i>	bakkesoleie	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rubus idaeus</i>	bringebær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rubus saxatilis</i>	teiebær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Rumex acetosella</i>	småsyre	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Salix caprea</i>	selje	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Scutellaria galericulata</i>	skjoldbærer	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Scorzoneroideis autumnalis</i>	følblom	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Trifolium repens</i>	hvitkløver	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Veronica chamaedrys</i>	tveskjeggveronika	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Vicia sepium</i>	gjerdevikke	LC	26.06.2024

Karplanter	<i>Viola palustris</i>	myrfiol	LC	26.06.2024
Karplanter	<i>Viola riviniana</i>	skogfiol	LC	26.06.2024
Sopper	<i>Cuphophyllus</i>	engvokssopper	NE	15.09.2024
Sopper	<i>Entoloma prunuloides</i>	melrødspore	VU	15.09.2024
Sopper	<i>Gliophorus lateus</i>	seig vokssopp	LC	15.09.2024
Sopper	<i>Hygrocybe ceracea</i>	skjør vokssopp	LC	15.09.2024

Tiltakslogg, grunneiers/brukers notater

Her er det plass for grunneier/bruker å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMRÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Skjøtsel av gravrøyser

Ei gravrøys er det ytre synlige minnesmerke over en avdød person fra forhistorisk tid. Oftest er det bare en enkelt person som er gravlagt, men det kan også være flere. Begge kjønn fikk slik gravlegging fra bronsealderen til slutten av jernalderen her i Trøndelag (ca. 1500 f. Kr. – ca. 1000 e. Kr.). Oftest tolkes det slik at det var gårdens overhoder som fikk slik begravelse. Menneskene ble gravlagt ubrent eller brent og fikk ofte med seg utstyr og gjenstander i graven, til bruk i det neste liv.

Ei gravrøys er bygd opp av steiner og blokker, eventuelt også med noe iblanding av jord. Gravrøysene finnes oftast enkeltstående eller to eller tre sammen. Røysa er ofte omvendt skålformet av utseende, med en eller flere forsenkninger i overflaten. Slike groper kan være arr etter forsøk på gravplyndring, men kan også eksempelvis være spor etter at røysa har vært benyttet som massetak. Røysa kan være mer eller mindre overvokst av torv.

Dette torvlaget er da som regel ikke noen opprinnelig del av konstruksjonen, men har vokst seg innpå fra sidekantene i tidens løp.

I dag kan ei slik røys være fullstendig overvokst av urter og trær, slik at formen ikke kan gjenkjennes. I en del tilfeller har en også lagt rydningsstein og gårdsavfall oppå røysa over tid.

Framgangsmåte ved skjøtsel:

Alt som åpenbart er pålagt oppå røysa i forholdsvis ny tid, enten det er rask eller annet, fjernes. Unntaket her er rydningsstein. Ofte har en lagt stein fra rydding der det lå stein fra før, altså gravrøysa. Denne rydningssteinen kan være svært vanskelig å skjelne fra røysas opprinnelige innhold av stein og hovedregelen må derfor bli at det ikke fjernes stein fra gravrøyser.

Urter, busker og trær fjernes ned til steinlaget i røysas overflate. Trær oppå røysa sages ned. Etter hvert som utkanten kommer fram, måler en inn sikringssonen i et 5 meter bredt belte fra ytterkanten og gir dette arealet samme behandling som røysa.

Målet er at røysa med nærmeste omgivelser skal kunne framstå som den røysa dette opprinnelig var, med arr etter gamle inngrep synlige som del av kulturminnet. I tillegg skal området inntil røysa være ryddet slik at en har god oversikt over dens overgang mot omgivelsene.

Dersom en ønsker å ha dyr på beite på og rundt røysa, kan en gjøre dette uten videre når det gjelder småfe som sau og geit. Dersom en ønsker storfe på beite her bør en vurdere dette i forhold til røysas og bakkens beskaffenhet og slitestyrke mot tråkk av tunge dyr. Ofte vil det være best å holde de større dyra unna. Er en i tvil om beitespørsmålet, ta kontakt med kulturminneforvaltningen.

Seksjon kulturminner 08.06.2018

Postadresse: Fylkets hus, Postboks 2560, 7735 Steinkjer

Slik ser ei gravrøys ut i avtorvet stand,
før gresset igjen begynner å gro.
Cairn with peat removed – before the return of vegetation.

Her har en så vidt startet med torvfjerning
på ei gravrøys. Ikke mye å se enda!
Peat removal – still not much to see.

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024–128
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-435-7

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no